

Sygn. akt III UK 90/18

POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania J. J.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.
z udziałem M. s.r.o. w C.
o ustalenie ustawodawstwa właściwego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19
grudnia 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 28 września 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 września 2017 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny [...] oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w O. z 6 grudnia 2016 r., sygn. akt V U [...], którym Sąd ten oddalił odwołanie w sprawie z odwołania J. J. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z 12 lipca 2013 r., w której organ rentowy ustalił wnioskodawcy od dnia 1 lutego 2013 r. polskie ustawodawstwo jako właściwe.

Wnioskodawca od dnia 8 czerwca 1992 r. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą [...] E. w P.. Jednocześnie w dniu 1 lutego 2013 r. zawarł dodatkowo umowę o pracę ze słowackim pracodawcą – M. s.r.o. z/s w C..

W dniu 12 marca 2013 r. wnioskodawca wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o ustalenie właściwego ustawodawstwa w związku z wykonywaniem

działalności na własny rachunek w Polsce i podjęciem pracy najemnej na Słowacji. We wniosku jako właściwe wskazał ustawodawstwo słowackie. Do wniosku dołączył kopię zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej z 8 grudnia 2008 r. oraz umowę o pracę z 1 lutego 2013 r. zawartą pomiędzy wnioskodawcą a pracodawcą słowackim w języku polskim i słowackim.

Pismem z 28 marca 2013 r. strona pozwana zwróciła się do wnioskodawcy o przedłożenie dowodów potwierdzających faktyczne podjęcie i wykonywanie pracy na terenie Słowacji, wysokość otrzymanego wynagrodzenia, raporty z wykonanej pracy za poszczególne miesiące, wskazanie miejsca wykonywania pracy, jej częstotliwość, określenie ilości pracy w procentach wykonywanej na Słowacji i w Polsce. Jednocześnie pismami z 7 maja 2014 r. i 9 września 2014 r. organ rentowy zwrócił się do słowackiej instytucji właściwej w sprawie wykonywania przez wnioskodawcę pracy, jej rozmiaru na terenie Słowacji. W odpowiedzi z dnia 23 sierpnia 2014 r. słowacka instytucja - Socjalna Poistovna poinformowała, iż w firmie M. s.r.o. przeprowadziła kontrolę, w której ustaliła, że wprawdzie pracownicy tej firmy świadczą pracę na terenie Słowacji, lecz praca ta jest wykonywana tylko przez 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem 40 euro, co wskazuje zdaniem słowackiej instytucji na prace o charakterze marginalnym.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 12 lipca 2013 r. ustalił wnioskodawcy od dnia 1 lutego 2013 r. polskie ustawodawstwo jako właściwe. W uzasadnieniu wskazując, że samo zawarcie umowy o pracę nie świadczy jeszcze, że doszło do jej faktycznego podjęcia i wykonywania.

Pismem z 8 stycznia 2015 r. Socialna Poistovna Oddział w C. anulowała obowiązki formularza E-104 dla J. J. od dnia 1 lutego 2013 r. wskazując, iż wydała decyzję o nieobjęciu od dnia 1 lutego 2013 r. obowiązkowym ubezpieczeniem chorobowym, obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i obowiązkowym ubezpieczeniem od utraty pracy J. J. jako pracownika M. s.r.o. Z tego powodu unieważnia formularz E-104 wydany w dniu 24 października 2014 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z 6 grudnia 2016 r., sygn. akt V U [...] oddalił odwołanie wnioskodawcy, bowiem ocenił, że organ rentowy wydał prawidłową decyzję w oparciu o przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r.

w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L.2004.166.1, Dz.U.UE-sp.05-5-72 ze zm.). Sąd pierwszej instancji uznał przy tym, że praca ubezpieczonego na terenie Słowacji miała charakter marginalny.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyła apelacją strona odwołująca się, zarzucając mu naruszenie 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego; art. 13b ust. 2 lit. a i art. 14 c rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie; art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L 2009, Nr 284, poz.I); art. 14 ust. 5 lit. b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w zw. z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004; art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009; art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004; art. 28 § 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. prawo prywatne międzynarodowe oraz naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w wyniku rozpoznania apelacji oddalił ją, stwierdzając, że nie zawiera ona uzasadnionych podstaw. Sąd drugiej instancji stwierdził, że zarzuty podniesione w apelacji, a sprowadzające się do zaprzeczenia oceny Sądu Okręgowego, co do marginalnego charakteru zatrudnienia wnioskodawcy na Słowacji, w żadnej mierze nie podważają zaskarżonego wyroku. Problemem w rozpoznawanej sprawie okazało się ustalenie (ocena), jaki charakter miała faktycznie praca wykonywana przez wnioskodawcę w Republice Słowackiej na rzecz pracodawcy słowackiego i czy słusznie organ rentowy, a za nim Sąd pierwszej instancji, uznały przedmiotowe zatrudnienie apelującego za niemające znaczenia dla celów określenia ustawodawstwa właściwego w spornym okresie. Jakkolwiek w ww. regulacjach brak jest definicji pracy marginalnej, tak w ocenie Sądu Apelacyjnego trafnie przyjął Sąd Okręgowy, że jest to praca o skali tak ograniczonej, że z punktu widzenia osiąganego przychodu czy też zaangażowania, jest ona nieistotna dla uzyskiwania środków utrzymania, spraw zawodowych czy

rodzinnych. Słusznie zatem ocenił Sąd pierwszej instancji, że właściwym ustawodawstwem dla J. J. będzie ustawodawstwo polskie z uwagi na prowadzenie w Polsce pozarolniczej działalności gospodarczej. Praca najemna wykonywana przez wnioskodawcę na Słowacji była bowiem zatrudnieniem o skali tak ograniczonej, że z punktu widzenia zaangażowania wnioskodawcy w jej wykonywanie, jak i zysku ekonomicznego oraz faktu, że centrum życiowe ubezpieczonego znajduje się w Polsce jest ona nieistotna dla uzyskiwania środków utrzymania, spraw zawodowych czy rodzinnych.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną wnioskodawca w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c. Wskazano, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna, bowiem nieprawidłowa była ocena Sądu drugiej instancji, iż przeprowadzone przez polskie organy rentowe postępowanie było realizacją zapisów przepisów o koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego w zakresie współpracy. Zdaniem skarżącego, organ przy wydawaniu zaskarżonej decyzji w sposób istotny naruszył procedurę obowiązującym w postępowaniu o ustalenie ustawodawstwa właściwego. Po otrzymaniu wniosku o ustalenie ustawodawstwa właściwego, i uzyskanych ze strony wnioskodawcy wyjaśnieniach jak i przedłożonych dokumentach, organ nie mając do tego kompetencji uznał, iż wnioskodawca nie wykazał, że faktycznie wykonywał pracę na terenie Słowacji. W oparciu o takie ustalenia organ wydał decyzję z 12 lipca 2013 r., która zapoczątkowała niniejsze postępowanie sądowe.

Jednak ani Sąd pierwszej, ani Sąd drugiej instancji nie zwróciły uwagi, że organ nie dokonał ustalenia tymczasowego ustawodawstwa, tylko od razu wydał decyzję ostateczną, ustalając ustawodawstwo polskie.

Ponadto, organ przed dniem 12 lipca 2013 r. nie podjął żadnej współpracy z instytucją słowacką, w szczególności nie przesłał do tej instytucji zawiadomienia o tymczasowym ustawodawstwie (którego nie ustalił) w trybie art. 16 rozp. wykonawczego. Późniejsze - na etapie postępowania sądowego - wyjaśnienia i

stanowiska organu słowackiego nie mogły być uznane za działanie w ramach współpracy, bowiem takie działania dotyczą okresu przed wydaniem decyzji.

Skarżący wskazał, że do kompetencji Sądów, w tym Sądu drugiej instancji należała ocena prawidłowości wydania decyzji z 12 lipca 2013 r. a zatem czy został zachowany tryb jak i czy uzasadnione było zastosowanie art. 11 ust. 3 lit. A rozporządzenia podstawowego.

Sąd drugiej instancji w istocie oparł się wyłącznie na tym, że organ słowacki nie wniósł zastrzeżeń, nie bacząc na to, że uczynił to już po wydaniu decyzji z 12 lipca 2013 r.

Organ rentowy nie składał odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z

przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Nie można jednak uznać, że skarżący w niniejszej sprawie wykazał, aby skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona. Należy wskazać, że fakt, że sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni ma być oczywista i widoczna na pierwszy rzut oka nie zwalnia skarżącego z obowiązku uzasadnienia podnoszonej przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Tymczasem skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przedstawił jedynie polemikę ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, nie zaś argumenty natury prawnej, które mogłyby uzasadniać oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. W dodatku uzasadnienie przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca opiera w istocie na zarzutach dotyczących oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, bowiem skupia się na wskazywaniu jakie okoliczności, w jego mniemaniu, nie zostały udowodnione i na co brak dowodów, jednak nie wykazuje żadnych naruszeń przepisów dotyczących postępowania dowodowego, a jedynie podważa ocenę materiału dowodowego

dokonaną przez Sąd drugiej instancji, co w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. jest niedopuszczalne.

W zakresie natomiast zarzutu naruszenia procedury określonej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009, to wskazać należy, że naruszenie prawa stanowiące o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej musiało doprowadzić do wydania oczywiście niesłusznego rozstrzygnięcia. Natomiast w niniejszej sprawie, mimo niezachowania wszystkich wymogów określonych w art. 16 wspomnianego rozporządzenia, wydane rozstrzygnięcie było słuszne i uzasadnione. W świetle, bowiem, stanowiska zajętego przez słowacki instytucję zabezpieczenia społecznego, w przypadku uchylenia zaskarżonej decyzji ZUS, wnioskodawca nie byłby objęty żadnym systemem zabezpieczenia społecznego, co jest sprzeczne z celem przepisów dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.